

UDVARHELYI HIRADÓ

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Előfizetési árak:
Egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 forint.
Egy szám ára 8 kr. — Községek-, körjegyzők- és tanítóknak
egész évre 3 frt. — Megjelen hetenként egyszer, vasárnap.

Felelős szerkesztő: **Cs. Szabó Kálmán.**
Szerkesztő
és laptulajdonos: **Becsek Aladár.**

Hirdetések a legolcsóbban számítottak. A bélyeg díj
külön minden beiktatásnál 30 kr. Nyilttér sora 25 kr.
A hirdetés és nyilttér díja előre fizetendő.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Becsek D Fia könyvnyomda

A kapzsiság.

(H.) Egy francia tudós — Varigny volt a neve — néhány év előtt hosszabban foglalkozott egyik könyvében azon eszmével, hogy miuton szerezheto nagy vagyon és miuton lehetne magunknak minél több milliót biztosítani. Ő témáját angol-amerikai gazdasági élet hőseiből merítette, kiknek gyors megvagyonosodások alapját merész spekulációk képezték. A regényes világ azonban idejét multa s ma már ez biztosabban a csőd széléhez, mint a meggazdagodáshoz vezet. Azok, kik az államgépezetet, mint bürokraták forgatják, nem számíthatnak nagyobb vagyon szerzésre s csupán az ipar és kereskedelem az az út, melyen még sikerek koszoruzhatják meggazdagodási szomjunkat.

Még ma is tartja magát a börze élet, a mely szintén a cél felé törekszik, de ne felejtjük el, hogy egynek megvagyonosodását itt százan siratják, kiket a szerencse nem pártolt és bukások felé segített.

Az emberiségben él azonban egy vágy, mely utat nem keres, hanem vakmerően vág neki a célnak. Ez a kapzsiság — a meggazdagodási vágy szüleménye. Az egyik rész, a kiben ez érzés uralkodóvá lett, megmarad a becsület szűk határai között, a másik azonban, és ez a nagyobb, elhagyja a becsület kényelmetlen útját s letér a becsületesség posványába s keresztülgázolva e sártengeren — önbukásához siet. Mert a végzet akkor szokta sújtani ezeket, mikor már egy reménysugár is ébred, hogy a várva várt pontra érkezik az örökös bizonytalanságban lebegő hajója, melyet a legkisebb szél is felfordít.

Igy születnek a Kriványok és így Engellék. — A mi a személyi méltó bukást illeti, az minket nem érdekel, de ezek bukása a nemzeti vagyon rovására esik. Gazdasági életünk szenved csufos vereséget s a versenyképességet erősen megrongálják. Amazok az állami vagyont kezelik el, emezek gazdasági életünket ölik meg.

A sikkasztók világa nap-nap mellett szaporodik úgy, hogy a szigorú ellenőrzés, rendezett rendőrségünk mellett is, egy-kettő boldogul s megrabolva az államvagyon, a magyar nemzet kincsét idegen földön tivornyázza el, mit a szegény munkás összedolgozott. A borhamisítók és pancsolók is felütötték tanyájukat s kételkedve isszuk a tokaji híres termést, mely eddig a magyar föld büszkesége volt. Most már gazdasági életünknek nem csak a filoxera ellen kell küzdenie, hanem az olyan lelki szegények ellen is, kik kapzsiság vágyból rabló gazdaságot kezdenek. Egymásután kerülnek napfényre ezen lelketlen pénzsomjas banda tagjai, kik nem csak a borfogyasztók, de gazdaságunk megbízhatóságát is próbára tették. Mert mit fog mondani a külföld arra a sok csalásra, melyet egymásután most felfedeztek s valjón hogy fog vélekedni mirőlünk akkor, mikor külön vámterület felállításáról ábrándozunk, melyet egészségtelen gazdasági viszonyok mellett megvalósítani lehetetlen.

Az 1893. évi XXIII. t.-cz. megokolása azt emlegeti, hogy nálunk borhamisítás nem fordul elő s ma már, hat évvel később, új törvényzikk hozataláról gondoskodhatunk, mert a magyar bortermelő és fogyasztó nyomorultul ki van zsákmányolva. A hamisított borok diktálják az árakat, melyeket tiszta borral birni nem lehet. A közönség pedig annyira megijedt, hogy kezd lemondani a borivásról.

S a büntetések oly kicsinyek e borhamisítóra, hogy kis kockázat mellett a meggazdagodás itt nem is lehetetlen. De itt szigoritva a kihágási törvényt (1879. XL. 85. §.) kellene alkalmazni, mely szerint ezek az üzlettől is eltilthatók. Illó, ha a magyar gazdasági életet akarták kirabolni, önbukásokkal lakoljanak.

Sajnos állapotok gazdasági életünkre akkor, amikor ez év is a hó nélküli tél miatt kevés sikerrel kecsegtet és szomorú állapotok fognak kezdődni mireánk nézve, ha a mult két év rossz termése fog ismétlődni. Aggódva nézünk a jövőbe s várjuk a szerencsés fordulatot, mely elsőpri e rabló gazdaságot és dus kalászokat nevel a magyar föld minden pontján.

A törvény szigora nem lesz áldástalan, hadd hulljon a romlottja, azok, kik kapzsiságból a vagyonszerzés felé a nemzeti vagyon rovására törekedtek. A társadalom kötelessége azokat, kik milliókra sóvárognak, kényszeríteni, hogy azt csak becsületes uton szerezzék meg.

Belföld.

Magyarország passzívai és aktívai. Jó osztrák szomszédaink malmára igen kedvező szelet hajt az ex-lex állapot, amit igyekeznek is felhasználni, urbi et orbi hirdetvén, hogy ha ez az állapot sokáig tart, Magyarország nem lesz képes fizetési kötelezettségeinek megfelelni. Egy osztrák lap Magyarország évi terheit a következőkben összegezi:

Ausztriának tartozik a közös költségekhez hozzájárulás és kamatterhek fejében	100 millió frttal.
Külföldi hitelezőknek	105 „ „
Saját alkalmazottainak stb.	300 „ „
Összesen	505 millió frttal.

Ezzel szemben, mivel adót behajtani nem szabad, az állami javakból, vasutakból stb. csak 200

Udvarhelymegye népies műiparáról.

— Irta: Csehely Adolf. —

(2.)

Ha majdan a magyar népies díszítmény kiküzdötte magának azt, hogy a műveltebb körök nagyobb mérvben fogadják be szalonjaikba, akkor e díszítmények között épp oly előkelő helyet foglalnak el majd az udvarhelymegyei népies díszítmények, a mely előkelő helyet foglalnak el a magyar népköltési gyűjtemények között a Kriza gyűjtötte Vadrózsák udvarhelymegyei népköltési emlékei.

Ha az udvarhelymegyei népies műipari tárgyakat az azokon szemléltethető díszítési formák szerint osztályozni akarjuk, azt látjuk, hogy ezen osztályozás teljesen összevág az iparágak szerint való osztályozással.

A míg a hellén művészi iparban a keramika, az építő művészet s a textil-ipar díszítményei nagyjában megegyezők, addig úgy a magyar népies díszítményeket általában mint speciálisan az udvarhelymegyei népies díszítményeket az jellemzi, hogy a hányféle az iparág, annyiféle a díszítmény.

A fazekas más formákkal díszíti a maga agyagedényeit, mint a szűcs a maga bőrmellényeit, a szöttek mintái ismét másfélék. Még a rokonfoglalkozású ács és asztalos is egymástól annyira eltérő díszítési formákat használ, mintha az egyik egyáltalán nem akarna tudomást szerezni a másinak díszítő

stilusáról. Ki ki a maga útján halad, ki-ki a maga módja szerint díszítget.

A mondottak értelmében feloszthatjuk tehát megyénk népies műipari készítményeit az egyes iparágaknak megfelelő hat csoportra:

- 1-ször az agyagipari csoportra;
- 2-ször a szöttek és varrottasok csoportjára;
- 3-ször a szűcsipari csoportra;
- 4-szer a kőművesipari csoportra;
- 5-ször az asztalosipari csoportra;
- 6-ször az ácsipari csoportra.

Az első két csoport díszítési módja még legnagyobb mértékben idegenszerű.

A meglevő századokból való szűk kancsók, az ugynevezett bokályok, az erdélyi szász bokályoktól alig különböztethetők meg. Némely agyagedényen meglátszik a Morvaországból Nyitra megyébe s utóbb Erdélybe (Alvinczre) bevándorolt anabaptista *habánok* díszítési módjának befolyása. Sok udvarhelyi edénynek díszítési formája még Franciaországban is fellelhető. Némely roueni kék díszű tányér Székely-Udvarhelyt készültnek látszik. *)

Magyarosnak nevezhető díszítő formát csak elvétve láthatunk edényeinken.

A székelykereszturi vésett díszű agyagedények is inkább sajátos technikájokkal tűnnek ki, mintsem eredeti díszítő formával.

Azon tény konstatálása mellett, hogy az ud-

varhelymegyei agyagipar a legujabban örvendetes haladásnak indult, a mit az a kitüntetés is igazol, mely az 1897. évi brüsszeli kiállításán az udvarhelyi agyagipart érte, nem mellőzhetem azon ohajtásom nyilvánítását, hogy ezen örvendetes haladással lépést tartson a magyar díszítési formáknak nagyobb mérvben való alkalmazása népies cserépedényeinken.

Megyei szötteseink és varrottasaink csinos geometriai mintái ismeretes nemzetközi formák. Varrottasainkon a geometriai formákon kívül szép renaissance stílusú kompozíciókat is találunk. Megyénk több helyén szláv jellegű himzések is akadnak, melyek jellemző alakja a csupa egyenes vonalából összeállított stilizált kakas. *)

A míg megyénkben a nép vászonhímzései még nem akarták befogadni a magyaros stílust, addig szűcsmestereink hímzései kizárólag nemzeti jellegűek.

Szemben az alföldi ember cifra szűrével, selemmel kivarrott subájával és ködmönével megyénk férflakosságának ruházata legtöbbször teljesen dísztelen. A bőrmellény az egyedüli férfiruhadarab, mely megyénk némely vidékén hímzett díszű.

*) Feje háromszög alakú, a fölötte levő sugáralakban szétváltó két vonal a taréjt akarja feltüntetni, a kakas törzset két egymásba nyuló ferde négyszög ábrázolja, a két lábat rendszeren egyetlen egyenes vonal jelzi, a kakas farkát pedig két díszített toll alkotja.

Két ily hímzés látható az erdélyi néprajzi muzeum gyűjteményében Kolozsvárt, mind a kettő Zetelakáról.

Ily hímzett kakasokkal díszítik Morvaországban, Oroszországban, Horvátországban s tótjainknál a gyermekágyas nő ágyának függőnyeit.

*) Művészi Ipar. 1888. III. évfolyam, 10. lap.

